

УДК 641/642

JEL O18, R12, L83

DOI: 10.31471/2409-0948-2018-1(17)-53-61

Лояк Лілія Миколаївна

**к.е.н., доцент, доцент кафедри готельно-ресторанної та курортної справи
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,
Вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76018, Україна
e-mail: lojak@ukr.net**

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТУРИСТИЧНОГО РЕГІОНУ

Анотація. Предметом дослідження є теоретико-методологічні засади формування економічної безпеки підприємств харчової промисловості.

Метою роботи є дослідження факторів та формуванні шляхів забезпечення економічної безпеки підприємств харчової промисловості в туристичному регіоні.

Методи дослідження. У дослідженні використано сукупність наукових методів і підходів, у тому числі логічного узагальнення, системний, метод порівнянь, графічний, що дозволило забезпечити концептуальну єдність дослідження.

Результати роботи. У статті обґрунтовано необхідність формування економічної безпеки підприємств харчової промисловості в туристичному регіоні за умови забезпечення сталості процесів функціонування та розвитку підприємств, що є можливим за умов оцінки та зниження негативного впливу зовнішніх та внутрішніх чинників.

Галузь застосування результатів: економічні науки та практична діяльність підприємств харчової промисловості.

Висновки. Основні підсумки дослідження та його теоретико-методологічні результати можна звести до наступного формулювання: на основі оцінки становища харчової промисловості як стратегічно важливої галузі, яка забезпечує економічний добробут населення регіону та ефективний розвиток туризму, що є нестабільним і залежить від впливу різноманітних факторів (ступінь досконалості законодавчої бази, рівень оподаткування, доступ на світові ринки збуту, інвестиційна привабливість регіону, держави), актуалізує необхідність проведення досліджень та пошуку нових і вдосконалення вже відомих засобів забезпечення системи економічної безпеки. З метою досягнення максимально високого рівня економічної безпеки підприємству необхідно проводити роботу по утриманню в безпеці усіх його функціональних складових, комплексне дослідження впливу різнопланових факторів, що створюють загрози для сталого розвитку та ефективного його функціонування. Однак, слід врахувати, що найбільш вагомими щодо забезпечення економічної безпеки підприємств є економіко-правові та організаційні заходи, які формують основу системи безпеки.

Ключові слова: формування, економічна безпека, підприємства харчової промисловості, туристичний регіон, туризм, складові економічної безпеки, чинники економічної безпеки, фактори формування економічної безпеки.

Loyak Liliya Mykolaivna

PhD in Economics, associate professor

**Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Shevchenka Str., 57, Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine**

e-mail: lojak@ukr.net

FACTORS OF THE FORMATION OF ECONOMIC SECURITY OF MANUFACTURING BUSINESSES IN TOURIST AREA

Annotation. The subject of the research is theoretical and methodological basis of economic security in manufacturing businesses formation.

The purpose of the study is to research the factors of the ways how to ensure economic security of manufacturing businesses in tourist area.

Methods of the research. There is a set of scientific methods and approaches used in the study, including logical synthesis, systematic method of comparison and graphic method, allowing for conceptual coherence.

The results of the work. The need for formation of economic security in manufacturing businesses in tourist industry under the condition that the sustainability of operating and development processes is achieved, is justified the article.

The sphere of application of the results. In the industry of Economic Science and in practical manufacturing businesses activities.

Conclusions. Main outcomes of the research and its theoretical and methodological results can be summarized as the following wording: based on an assessment of condition of food industry as strategically important sphere, that provides economic well-being of the population of the region and effective development of tourism, which is unstable and depends on the impact of different factors (the degree of legislative framework perfection, level of taxation, global distribution market access, investment attractiveness of the region and state), updates the need for study and research of new and improvement of already known methods of safety net ensuring. In order to achieve the highest possible level of economic security, enterprise has to work for retention in security of all its functional components, complex study of the impact of different factors that create threats to its stable development and effective functioning. However, we should take into account that the economic and legal institutional arrangements which form the basis of security system, are significant for economic security.

Key words: formation, economic security, manufacturing industry businesses, tourist area, tourism, economic security components, economic security factors, factors of economic security.

Лояк Лилия Николаевна

к.э.н., доцент, доцент кафедры гостинично-ресторанного и курортного дела

ДВНЗ «Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника»,

Ул. Шевченко, 57, г. Ивано-Франковск, 76018, Украина

e-mail: lojak@ukr.net

ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ ТУРИСТИЧЕСКОГО РЕГИОНА

Аннотация. Предметом исследования являются теоретико-методологические основы формирования экономической безопасности предприятий пищевой промышленности.

Целью исследования является заключается в исследовании факторов и формировании путей обеспечения экономической безопасности предприятий пищевой промышленности в туристическом регионе.

Методы исследования. В исследовании использованы совокупность научных методов и подходов, в том числе логического обобщения, системный, метод сравнений, графический, что позволило обеспечить концептуальное единство исследования.

Результаты работы. В статье обоснована необходимость формирования экономической безопасности предприятий пищевой промышленности в туристическом регионе при условии обеспечения устойчивости процессов функционирования и развития предприятий, возможно в условиях оценки и снижения негативного влияния внешних и внутренних факторов.

Область применения результатов. В области экономических наук и в практической деятельности предприятий пищевой промышленности.

Выводы. Основные итоги исследования и его теоретико-методологические результаты можно свести к следующей формулировке: на основе оценки положения пищевой промышленности в качестве стратегически важной отрасли, которая обеспечивает экономическое населения региона и эффективное развитие туризма, является нестабильным и зависит от влияния различных факторов (степень совершенства законодательной базы, уровень налогообложения, доступ на мировые рынки сбыта, инвестиционная привлекательность региона, страны), актуализирует необходимость проведения исследований и по Руку новых и совершенствования уже известных средств обеспечения системы экономической безопасности.

С целью достижения максимально высокого уровня экономической безопасности предприятию необходимо проводить работу по содержанию в опасности всех его функциональных составляющих, комплексное исследование влияния разноплановых факторов, создающих угрозы для устойчивого развития и эффективного его функционирования. Однако, следует учесть, что наиболее весомыми по обеспечению экономической безопасности предприятий является экономико-правовые и организационные меры, которые формируют основу системы безопасности.

Ключевые слова: формирование, экономическая безопасность, предприятия пищевой промышленности, туристический регион, туризм, составляющие экономической безопасности, факторы экономической безопасности, факторы формирования экономической безопасности.

Постановка наукової проблеми (Introduction): Харчова промисловість являється стратегічно важливою галуззю національного виробництва, від якої безпосередньо залежить економічний добробут населення регіону та ефективний розвиток туристичної галузі. Туризм як одна з головних складових регіональної економіки, виконує функцію активізації соціально-економічного розвитку даного регіону. Поява нових видів послуг (готельних, медико-оздоровчих, гастрономічних, транспортних, торговельних, розважальних, банківських), активізує діяльність окремих галузей, що працюють на обслуговування туристів і місцевого населення. Зростаючий попит на продукти харчування сприяє розвитку харчової промисловості, а також внутрішньої і зовнішньої торгівлі продовольчими продуктами. Проте, сучасні соціально-економічні умови, в яких опинилась Україна, відзначаються появою нових загроз та викликів, що ускладнюють розвиток продовольчого виробництва, реалізацію та посилення його конкурентних переваг.

Підприємства харчової промисловості в сучасних умовах безпосередньо стикаються з такими проблемами, як фінансова нестабільність, технічна та технологічна деградація, низький рівень реалізації законодавчих гарантій прав власності та виконання контрактів, порівняно низький рівень менеджменту та адміністративного управління на всіх рівнях ієрархії управління економікою, низький рівень адаптивності до змін зовнішнього середовища, що, в свою чергу, вимагає зміни підходів до формування ринкових стратегій розвитку підприємств харчової промисловості в різних умовах. Однією з важливих проблем є забезпечення економічної безпеки їх функціонування на ринку.

Аналіз досліджень проблеми (Analysis of recent researches and publications): Вивчення проблеми економічної безпеки підприємства продовжують розширювати та удосконалювати. Різним аспектам економічної безпеки на рівні підприємства присвячено багато наукових праць вітчизняних та західних вчених. До них можна віднести Бровкіну Ю.О., Васильчак С.В., Жужукіну Н.І., Клебанову Т.С., Лойко В.В., Немченко В.В., Отенко І.П., та інших.

Виділення невирішених питань (Previously unsettled problem constituent). В наукових дослідженнях піднімається багато різних актуальних питань та напрямів щодо

забезпечення економічної безпеки підприємств. Однак малодослідженими є проблеми забезпечення економічної безпеки підприємств харчової промисловості, зокрема як важливої галузі, що забезпечує розвиток туризму в регіоні. Тому питання досягнення та підтримки економічної безпеки підприємства, визначення ризикових факторів та методів впливу на них потребують подальшого дослідження.

Мета статті (Main purpose of the article) полягає у дослідженні факторів та формуванні шляхів забезпечення економічної безпеки підприємств харчової промисловості в туристичному регіоні.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження (Results and discussions). Доречним є вивчення впливу факторів на формування економічної безпеки підприємств харчової промисловості як важливої галузі, що забезпечує належні умови для розвитку туристичної діяльності та надання конкурентоспроможного туристичного продукту. Досліджуючи економічну безпеку як складову конкурентоспроможності туристичного підприємства, С. В. Васильчак акцентує увагу на необхідності побудови ефективної системи безпеки, яка досягається налагодженням ритмічної і ефективної роботи туристичного підприємства, вмiлим управлінням виробничими фондами і джерелами їх формування [1].

Івано-Франківська область вже тривалий час обiймає позицію одного із найпривабливіших у туристичному відношенні регіону України. Численні природні, історико-культурні, соціально-економічні та суспільні фактори сприяють активному розширенню тут туристичної інфраструктури. Сьогодні в області розвиваються різні види туризму, відповідно, сфера підприємств, що надають туристичні послуги, стає достатньо широкою та неоднорідною. В області функціонують понад 500 туристично-рекреаційних закладів на 20 тис. місць, послуги розміщення надають близько 800 садиб сільського зеленого туризму. Динаміка туристичних потоків протягом останніх років є стійкою, про що свідчать дані Головного управління статистики в Івано-Франківській області. Так, за офіційними даними у 2017 році Івано-Франківщину відвідали понад 2,2 млн туристів і екскурсантів. Туристичний збір за 2016 рік становив 2,3 млн грн, а за 2017 рік – 3.0 млн грн, що становить 128% річного показника попереднього року. Сфера туристичної діяльності і надалі є пріоритетною у перспективних планах соціально-економічного розвитку регіону. У 2018 році продовжується робота в плані розвитку інфраструктури Дністровського каньйону, популяризації подієвого і гастрономічного туризму Прикарпаття [2].

Харчова промисловість є важливою ланкою в господарському комплексі Івано-Франківської області як привабливого, так і перспективного для розвитку туризму регіону. Вона об'єднує сукупність підприємств з виробництва харчових продуктів для забезпечення потреб внутрішнього регіонального і загальнонаціонального ринків. У харчовій промисловості регіону важливе місце займає маслосироробна, молочна, м'ясна, хлібопекарна, пивоварна та консервна промисловість, підприємства яких розташовані по всій території області, також здійснюється розлив лікувальних та столових мінеральних вод [3].

З метою забезпечення стратегії розвитку підприємств харчової промисловості у досліджуваному регіоні доцільним є використання сучасних методів аналізу та прогнозування. Проведений SWOT-аналіз (табл. 1) дозволяє визначити сильні і слабкі сторони, а також можливості і загрози, які слід врахувати для визначення стратегічних пріоритетів перспективного розвитку харчової промисловості в даному регіоні.

Сучасне підприємство харчової промисловості знаходиться в умовах безперервної зміни зовнішнього середовища його існування. Ця нестабільність вимагає від господарюючих суб'єктів постійної адаптації, зокрема пошуку нових і вдосконалення вже відомих засобів забезпечення системи економічної безпеки заради досягнення економічної

і соціальної мети діяльності підприємства. Економічна безпека підприємства – це комплексна система заходів суб'єкта господарювання, що направлена на забезпечення його конкурентоспроможності в умовах дестабілізації діяльності під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів[4, с.74].

Таблиця 1

SWOT-аналіз розвитку харчової промисловості в Івано-Франківській області*

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>– потужне сільське господарство, яке здатне забезпечити сировиною не тільки харчові підприємства області, але й підприємства сусідніх областей;</p> <p>– наявність в регіоні значних запасів підземних мінеральних вод унікальної лікувальної дії, що складають потужний рекреаційний потенціал області: в гірській частині – хлоридно-натрієві (Верховинський і Рожнятівський райони), у Передкарпатті – хлоридно-натрієві і кальцієво-натрієві (Долина, Калуш, Космач, Косів), у рівнинній частині – йодо-бромні та сульфідні (Городенка, Черче, Корнів, Більшівці);</p> <p>– порівняно невеликий, але досить освоєний з точки зору ведення сільського господарства земельний фонд області;</p> <p>– значна кількість трудових ресурсів; розвинена транспортна мережа, яка є однією з провідних ланок господарського комплексу області, що сприяє розвитку товарообміну з іншими регіонами України, а також з країнами близького та далекого зарубіжжя;</p> <p>– значний туристичний потенціал; кліматичні природні умови, сприятливі для розвитку різних видів туризму – гірського, водного, пішого що дає можливість для збільшення споживання продукції галузі.</p>	<p>– спрацьованість основних виробничих фондів в галузі;</p> <p>– нерозвиненість інфраструктури аграрного ринку;</p> <p>– виробництво неконкурентоспроможної продукції, що спричинено відсутністю інновацій в галузі; відсутність модернізації технологічних ліній виробництва;</p> <p>– пасивність маркетингової політики економічних суб'єктів галузі</p>
Можливості	Загрози
<p>– більш ефективне використання власних виробничих потужностей, що необхідно для прискорення темпів зростання виробництва продукції харчової промисловості;</p> <p>– можливість розширення сировинної бази галузі в результаті розвитку трансформаційних процесів в АПК області; реформування земельних та майнових відносин.</p>	<p>– можливість занепаду цукрової та лікєро-горілчаної галузей промисловості через нестачу бурякової сировини місцевого виробництва;</p> <p>– посилення міграційних процесів у регіоні, результатом яких є відтік кваліфікованих кадрів за кордон, що негативно впливає на економіку області та харчову промисловість регіону;</p> <p>– різке падіння доходів домогосподарств;</p> <p>– збитковість підприємств всіх форм власності і господарювання, що може призвести до їх банкрутства.</p>

*- власні узагальнення автора.

В площині наукової думки серед головних цілей формування економічної безпеки підприємства виділяють:

- забезпечення фінансової стійкості та незалежності;
- досягнення лідерства у технологіях;
- забезпечення високого конкурентного статусу;
- підвищення ефективності менеджменту;
- оптимізації використання потенціалу підприємства;
- мінімізації руйнівного впливу зовнішнього середовища;
- забезпечення функціонування підприємства у межах правового поля;
- захисту власної комерційної таємниці [5 с.122].

Доцільно зазначити, що при формуванні економічної безпеки підприємства харчової промисловості важливим моментом є комплексне дослідження впливу різнопланових факторів, що створюють погрози для сталого розвитку та ефективного його функціонування.

У своїх наукових працях І. П. Отенко, Н. О. Москаленко [6] відзначають, що всі наявні фактори, які створюють загрози економічній безпеці підприємств можна поділити на внутрішні й зовнішні залежно від належності до середовища. До факторів макроекономічного оточення підприємства (національного та регіонального рівня) відносять економічні, політичні, правові, соціальні, науково-технічні, екологічні, культурні й міжнародні. До факторів середовища безпосереднього оточення відносять ту частину факторів зовнішнього середовища, з якою підприємство має безпосередню взаємодію. У центрі уваги при аналізі факторів ринку перебувають споживачі, конкуренти, постачальники, стан і розвиток галузі й регіону. Крім цього, важливим фактором є географічне розташування й положення підприємства на ринку серед конкурентів (фактори конкурентного середовища).

Загальновизнаним є факт впливу на економічну безпеку підприємства фактору територіального простору як одного з важливіших структуроутворюючих факторів регіону. Його атрибутами є стала цілісність, відносна господарська самостійність, структурна збалансованість з чітко вираженою соціальною орієнтацією та направленістю на реалізацію соціальних пріоритетів.

На думку В. В. Немченко, В. В. Малішевської [7], найважливішими факторами, що впливають на економічну безпеку підприємства, є ступінь досконалості законодавчої бази, рівень оподаткування, доступ на світові ринки збуту, інвестиційна привабливість регіону, держави. Насамперед, економічна безпека підприємства залежить від економічної безпеки держави, регіону, адже ґрунтується на їхньому фінансовому, сировинному та виробничому потенціалі, перспективах розвитку. Наявність багаторівневої концепції економічної безпеки господарюючих суб'єктів усіх рівнів дає можливість забезпечити передбачуваність зовнішніх загроз підприємствам. Особлива увага повинна приділятися вивченню партнерів, їх платоспроможності, діловому реноме. Досвід свідчить, що в умовах ринкової економіки, у випадках встановлення ділових зв'язків з недобросовісними контрагентами, за умови порушення ними договірних зобов'язань, підприємству може бути завданий значний економічний збиток. Серйозна увага повинна бути приділена конкурентам, так як у випадку застосування ними методів несумлінної конкуренції для підприємства можуть виникнути серйозні небезпеки і загрози з важкими економічними наслідками [7, с.10].

Рівень економічної безпеки підприємства залежить від того, наскільки ефективно його керівництво і фахівці будуть здатні уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища. Чинники, що формують відповідний рівень економічної безпеки підприємства, різноманітні і в кожній галузі виробництва мають свою специфіку. Науковці характеризують наступні загальні типові чинники: безпосередні чинники виробництва; стабільний попит на продукцію; надійність постачальників; зовнішня

конкуренція; державне економічне регулювання; надійний захист комерційної таємниці; компетентність керівництва підприємства тощо [4, с. 8]. Враховуючи їх наукову думку, охарактеризуємо основні чинники формування економічної безпеки підприємств харчової промисловості туристичного регіону табл. 2.

Таблиця 2.

Чинники формування економічної безпеки підприємств харчової промисловості туристичного регіону

Узагальнені чинники формування економічної безпеки	Характеристика чинників
Безпосередні чинники виробництва (безпосередньо забезпечують діяльність виробництва)	<ul style="list-style-type: none"> – безпосереднє розміщення підприємства (територія); – наявні природні ресурси та умови їх розміщення на цій території, доступність їх використання та якісні показники; – наявність трудових ресурсів, їх освітньо-кваліфікаційний рівень; – наявна виробнича інфраструктура, можливий обсяг її використання; – соціально-економічна інфраструктура і рівень забезпечення населення
Стабільний попит на продукцію (відіграє також важливу роль у рівномірному пропозиційному розвитку виробництва)	<ul style="list-style-type: none"> – укладені довготермінові контракти на реалізацію продукції з її споживачами; – рівень конкурентоспроможності продукції, що виробляється; якісно-гарантійні показники виробів; – обґрунтовані прогнози на стабільність ринку щодо певного виду продукції; – державне та регіональне замовлення на виготовлену продукцію
Надійність постачальників (основної сировини і матеріалів)	<ul style="list-style-type: none"> – наявність довготермінових договорів на поставку необхідної сировини і матеріалів, враховуючи терміни поставки і їх якісні показники (необхідно знати можливості постачальників і не допускати монопольності в їх поставках, як правило, потрібно мати 3-4 і більше постачальників сировини і матеріалів, щоб була гарантованість цінової політики на сировину, матеріали й інші комплектуючі вироби).
Зовнішня конкуренція	<ul style="list-style-type: none"> – відповідність міжнародним стандартам; – конкурентоспроможність за якісними показниками і сервісним обслуговуванням; – обґрунтована прогностична перспектива; – конкурентоспроможність щодо продукції, яка імпортується в нашу країну (з метою скорочення введення в Україну продукції, яка може виготовлятися своїми підприємствами).
Державне економічне регулювання діяльності підприємства	<ul style="list-style-type: none"> – захист власного товаровиробника, незалежно від форм власності на засоби виробництва; – регулювання державної податкової політики; – сприяння виробництву, враховуючи економічні територіальні та інші аспекти; – сприяння виробництву продукції, яка ввозиться як критичний імпорт; – державне замовлення на товари, які фінансуються за рахунок бюджету і скорочення імпорту на ці товари.
Надійний захист комерційної таємниці	<ul style="list-style-type: none"> – гарантування державою таємниці на науково-технічні досягнення, розробку нових технологій, інтелектуальну власність, "ноу-хау", в тому числі й комерційні таємниці
Компетентність керівництва підприємства	<ul style="list-style-type: none"> – високий професіоналізм керівництва і команди його менеджерів (висококваліфіковані кадри); – система підготовки і форми навчання кадрів; – створення для кадрів відповідних виробничих і соціально-економічних умов).

*- власні узагальнення автора.

Всі перераховані вище чинники потрібно реалізовувати відповідно до чинного законодавства, спрямовувати їх на реалізацію виробничої стратегії, досягнення належного рівня економічної безпеки кожного суб'єкта господарювання.

Підсумовуючи вищевикладений матеріал, можна зазначити, що факторами впливу на економічну безпеку є: економічний потенціал; конкурентоспроможність продукції; ефективність фінансової системи; кваліфікація трудових ресурсів; інноваційно-технологічний потенціал виробництва; науковий, технічний, інноваційний рівень розвитку; ефективність діяльності маркетингових служб та апарату управління; сприйняття менеджментом підприємства змін; заходи з соціального захисту працівників тощо. Сталість є одним з найважливіших факторів економічної безпеки розвитку регіону та підприємств харчової промисловості. З аналізу факторів впливу на формування системи економічної безпеки підприємств можна дійти висновків, що фактори пов'язані між собою на різних рівнях, та функціонування одних неможливо без реалізації інших. Між факторами на різних рівнях існує тісний взаємозв'язок.

Висновки і пропозиції (Conclusions and further researches directions): Харчова промисловість являється однією з найважливіших та перспективніших для подальшого розвитку галузей в туристичному регіоні, ефективна діяльність якої здатна не тільки значно збільшити бюджет регіону, а й створити внутрішню продовольчу безпеку та забезпечити соціальні аспекти.

Для досягнення максимально високого рівня економічної безпеки підприємству необхідно проводити роботу по утриманню в безпеці усіх його функціональних складових. Остаточний вибір стосовно використання того, чи іншого підходу або окремих його складових, залишається за кожним підприємством, і залежить від таких факторів як розмір підприємства, види його діяльності, амбіції власників тощо. Однак, слід врахувати, що найбільш вагомими щодо забезпечення економічної безпеки підприємств є економіко-правові та організаційні заходи, які формують основу системи безпеки.

Таким чином, систематизація та взаємозв'язок зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на економічну безпеку підприємства харчової промисловості у залежності від стадії життєвого циклу є передумовою формування конкурентоздатного підприємства.

Література

1. Васильчак С.В. Економічна безпека як складова конкурентоспроможності туристичного підприємства / С.В. Васильчак // Перспективи розвитку індустрії туризму в Україні : зб. мат. міжвузів. викл. н.-п.конф. (Львів, 5 грудня 2013р.). – Львів. – 2013. – С. 105–107.
2. Офіційний сайт Івано-Франківської ОДА : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pda.pravda.if.ua>
3. Схема-прогноз розвитку і розміщення продуктивних сил Івано-Франківської області на період до 2015 року : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nuft.edu.ua/>
4. Белоус Н.Д. Теоретичне узагальнення складових та факторів формування економічної безпеки підприємств / Н.Д. Белоус // Збірник наукових праць ВНАУ. – Київ, 2012. – №1 (56). – Том 3. – С. 73 – 83.
5. Бровкіна Ю.О. Підходи до вивчення поняття економічної безпеки підприємства / Ю.О. Бровкіна // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 1 (17). – С. 122-128. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n1.html>
6. Отенко І.П. Фактори загроз економічній безпеці підприємств України / І.П. Отенко, Н.О. Москаленко // Проблеми формування та реалізації конкурентної політики : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 19–20 вересня 2013 року. – Львів, 2013. – С. 172–173.

7. Немченко В.В. Забезпечення економічної безпеки підприємства / В.В. Немченко, В.В. Малішевська. Економіка харчової промисловості. – Одеса, 2012. – № 3 (15). – С. 10 – 13.
8. Манів З.О. Економіка підприємства: навч. посіб / З.О. Манів, І.М. Луцький – Київ, 2006. – 580 с.

References:

1. Vasylychak S.V. Ekonomichna bezpeka yak skladova konkurentospromozhnosti turystychnoho pidpriemstva / S.V. Vasylychak // Perspektyvy rozvytku industrii turyzmu v Ukraini : zb. mat. mizhvuziv. vykl. n.-p.konf. (Lviv, 5 hrudnia 2013r.). – Lviv. – 2013. – S. 105–107.
2. Ofitsiyniy sait Ivano-Fankivskoi ODA: [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://pda.pravda.if.ua>
3. Skhema-prohnoz rozvytku i rozmishchennia produktyvnykh syl Ivano-Frankivskoi oblasti na period do 2015 roku : [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://dspace.nuft.edu.ua/>
4. Bielous N.D. Teoretychne uzahalnennia skladovykh ta faktoriv formuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv / N.D. Bielous // Zbirnyk naukovykh prats VNAU. – Kyiv, 2012. – №1 (56). – Tom 3. – S. 73 – 83.
5. Brovkina Yu.O. Pidkhody do vyvchennia poniattia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva / Yu.O. Brovkina // Ekonomika: realii chasu. Naukovyi zhurnal. – 2015. – № 1 (17). – S. 122-128. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n1.html>
6. Otenko I.P. Faktory zahroz ekonomichnii bezpetsi pidpriemstv Ukrainy / I.P. Otenko, N.O. Moskalenko // Problemy formuvannia ta realizatsii konkurentnoi polityky : materialy III Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 19–20 veresnia 2013 roku. – Lviv, 2013. – S. 172–173.
7. Nemchenko V.V. Zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva / V.V. Nemchenko, V.V. Malishevskaya. Ekonomika kharchovoi promyslovosti. – Odessa, 2012. – № 3 (15). – S. 10 – 13.
8. Maniv Z.O. Ekonomika pidpriemstva: navch. posib / Z.O. Maniv, I.M. Luts'kyi – Kyiv, 2006. – 580 s.

Стаття надійшла до редакції 25.06.18 р.
Рекомендовано до друку д.е.н., доц. Кісем С. Я.